

ROZDZIAŁ II

STRUKTURA SPOŁECZNA LUDNOŚCI

1. Wykształcenie

Spis powszechny jest jedynym badaniem dostarczającym pełnych informacji o wykształceniu ludności. W 2002 roku wszystkim osobom będącym w wieku 13 lat i więcej ustalono najwyższy ukończony poziom wykształcenia szkolnego.

Przyjęta w spisie 2002 roku klasyfikacja poziomu wykształcenia jest nieco rozszerzona w stosunku do spisu 1988 roku, dlatego w części dotyczącej analizy zmian uwzględniony został zakres porównywalny do 1988 roku. Uwaga ta dotyczy również wieku osób: w 1988 roku badaniem poziomu wykształcenia objęte były osoby, które ukończyły 15 lat. W 2002 roku, po reformie szkolnictwa z 1999 r., wprowadzającej 6-letnią szkołę podstawową i 3-letnie gimnazjum, badaniem poziomu wykształcenia objęto osoby w wieku 13 lat i więcej. Wszelkie porównania struktur poziomu wykształcenia ludności z obu spisów, zostały zaprezentowane z uwzględnieniem osób w wieku 15 lat i więcej.

Należy również zaznaczyć, że dane spisu 2002 roku – ze względu na termin jego przeprowadzenia (maj 2002 r., podczas gdy w 1988 r. był grudzień) – nie w pełni obrazują sytuację, ponieważ uczniowie różnych typów szkół, którzy kończyli naukę w 2002 r. w momencie spisu nie posiadali jeszcze świadectwa ukończenia szkoły i zostali zaliczeni do niższego poziomu wykształcenia. Dane spisowe dotyczą zatem raczej sytuacji z początku roku szkolnego.

Wyniki spisu 2002 r. wykazały wzrost poziomu wykształcenia ludności województwa kujawsko-pomorskiego. Poniższa tabela przedstawia zmiany, jakie zaszły w latach 1988-2002.

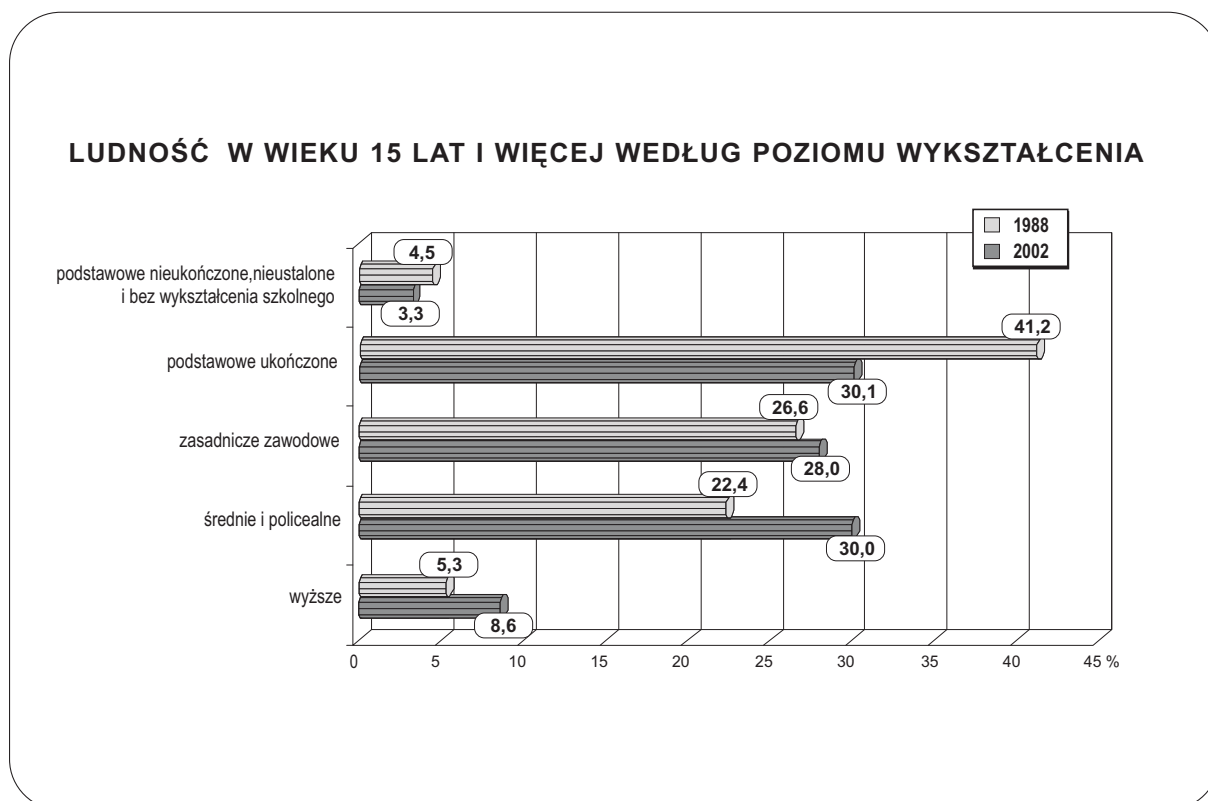
Tabl. 1(II). Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i poziomu wykształcenia w latach 1988 i 2002

Poziom wykształcenia	1988	2002	1988	2002			
	ogółem				mężczyźni	kobiety	1988=100
	w tysiącach		w odsetkach				
OGÓŁEM	1513,4	1680,3	100,0	100,0	100,0	100,0	111,0
w tym:							
Wyższe	79,9	145,0	5,3	8,6	8,2	9,0	181,5
Średnie i policealne	338,8	503,8	22,4	30,0	25,8	33,8	148,7
Zasadnicze zawodowe	402,5	470,1	26,6	28,0	36,1	20,6	116,8
Podstawowe ukończone	624,1	505,0	41,2	30,1	26,9	32,9	80,9
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	68,1 ^a	35,4	4,5 ^a	2,1	1,7	2,5	x
Nieustalony poziom wykształcenia	x	21,0	x	1,2	1,3	1,2	x

^a Łącznie z nieustalonym poziomem wykształcenia.

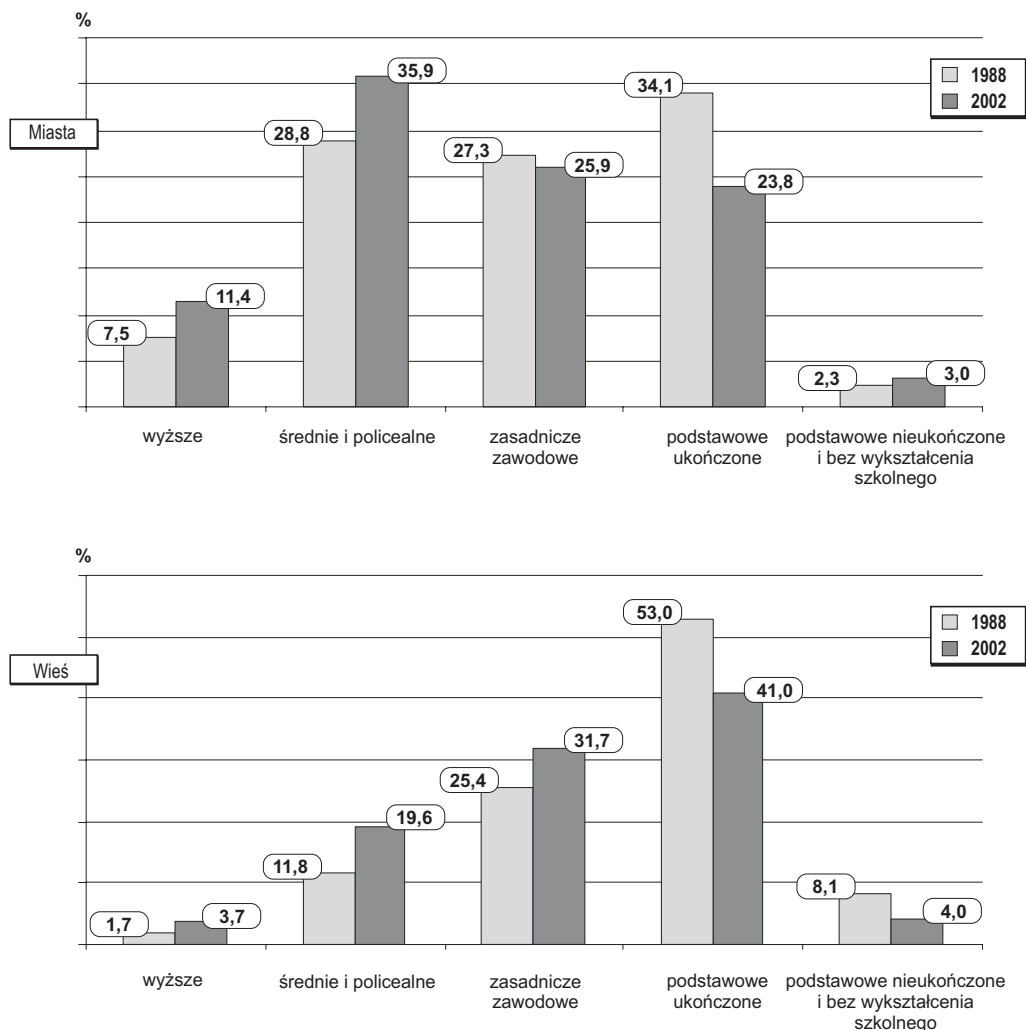
Syntetycznym miernikiem przeobrażeń w strukturze wykształcenia ludności są zmiany w liczebności osób posiadających wykształcenie ponadpodstawowe. W 1988 r. tym statusem wykształcenia legitymowało się 54,3 % osób, natomiast w 2002 r. – 66,6 %. W tym czasie zmniejszył się udział osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego (łącznie z nieustalonym poziomem wykształcenia) z 4,5 % do 3,3 %.

Struktura wykształcenia mężczyzn jest korzystniejsza niż kobiet. W 2002 r. udział mężczyzn z wykształceniem ponadpodstawowym wynosił 70,1 %, a kobiet – 63,4 %.

Czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest również miejsce zamieszkania. Mieszkańcy miast charakteryzują się zdecydowanie wyższym odsetkiem osób z wykształceniem wyższym (miasta – 11,4 %, wieś – 3,7 %) oraz wykształceniem średnim i policealnym (odpowiednio: 35,9 %, 19,6 %). W środowisku wiejskim natomiast wyższy odsetek stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (wieś – 31,7 %, miasta – 25,9 %) oraz podstawowym ukończonym (odpowiednio: 41,0 %, 23,8 %).

Pomimo korzystniejszych wskaźników dla mieszkańców miast, ludność wiejska też szybko uzupełnia swoje wykształcenie: odsetek osób z wykształceniem ponadpodstawowym wzrósł z 38,9 % w 1988 r. do 55,0 % w 2002 r., w tym z wykształceniem wyższym z 1,7 % do 3,7 %. W tym samym czasie udział osób z wykształceniem podstawowym zmniejszył się z 53,0 % do 41,0 %.

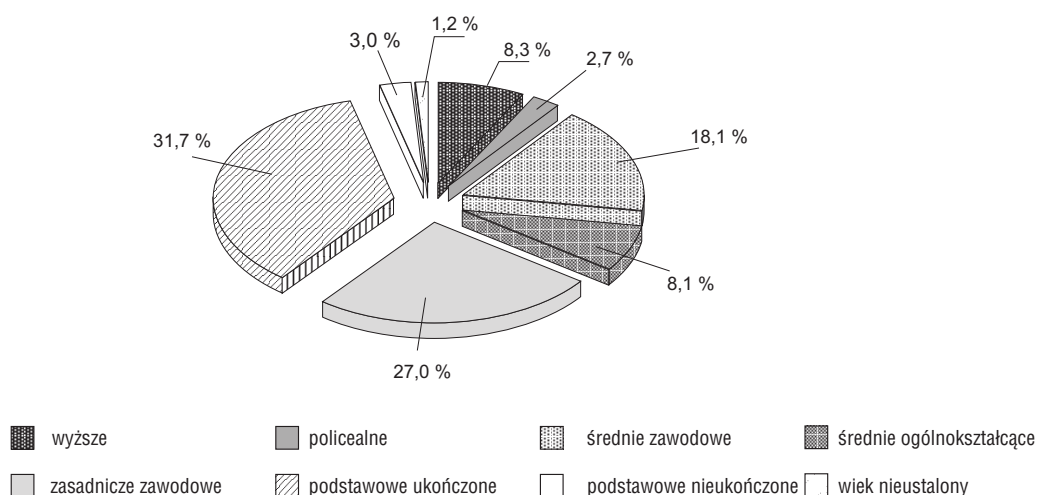
**LUDNOŚĆ W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
I MIEJSCA ZAMIESZKANIA**

Analizując wyniki spisu 2002 r. należy przypomnieć, że dane o poziomie wykształcenia odnoszone są – po raz pierwszy – dla ludności w wieku 13 lat i więcej, chociaż dla grupy 13–14 lat można mówić jedynie o wykształceniu podstawowym (ukończonym lub nieukończonym). W zwiększonej (o dwa roczniki – w stosunku do porównywalnej z 1988 r.) populacji osób struktura poziomu wykształcenia przedstawia się następująco: wyższe 8,3 % (w tym 2,6 % ze stopniem naukowym co najmniej doktora), policealne – 2,7 %, średnie zawodowe 18,1 %, średnie ogólnokształcące – 8,1 %, zasadnicze zawodowe – 27,0 %, podstawowe ukończone – 31,7 %, podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego – 2,9 %. Dla 1,2 % ludności nie ustalono poziomu wykształcenia (dotyczy to głównie ludności przebywającej dłuższy czas za granicą). Z analizy danych spisowych według płci wynika, że kobiety częściej niż mężczyźni kończą studia (8,7 % kobiet i 7,9 % mężczyzn), szkoły policealne (odpowiednio 3,9 % i 1,4 %) oraz licea ogólnokształcące (10,9 % i 5,1 %). Mężczyźni zdecydowanie częściej kończą szkoły zasadnicze zawodowe (34,7 % mężczyzn i 19,9 % kobiet).

Tabl. 2(II). Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i grup wieku w 2002 r.

GRUPY WIEKU	ogółem	Poziom wykształcenia					
		wyższe	średnie i policealne	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	nieustalony
		w odsetkach					
OGÓŁEM	100,0	8,3	28,9	27,0	31,7	2,9	1,2
13–14 lat.....	100,0	–	–	–	74,5	25,4	0,1
15–19	100,0	–	11,4	10,8	73,1	3,5	1,2
20–24	100,0	5,0	53,1	28,6	11,5	0,5	1,3
25–29	100,0	17,0	35,4	33,9	11,6	0,5	1,6
30–34	100,0	13,5	32,9	38,9	12,6	0,5	1,6
35–39	100,0	12,1	33,4	39,2	13,3	0,5	1,5
40–44	100,0	10,3	34,7	39,0	14,1	0,5	1,4
45–49	100,0	9,6	32,0	36,0	20,6	0,6	1,2
50–54	100,0	9,4	30,5	32,1	26,2	0,6	1,2
55–59	100,0	9,4	26,7	26,8	35,2	0,9	1,0
60–64	100,0	8,7	24,5	19,7	44,5	1,7	0,9
65 lat i więcej ..	100,0	5,1	18,9	12,6	53,8	8,7	0,9
Wiek nieustalony ..	100,0	6,0	4,1	6,0	4,1	0,8	79,0

STUKTURA WYKSZTAŁCENIA LUDNOŚCI W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ W 2002 R.

2. Osoby niepełnosprawne

Spisy powszechne ludności są jedynym badaniem pełnym, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają szczegółową charakterystykę tej grupy ludności. Obecnie stosowane pojęcie „niepełnosprawność” w poprzednich latach funkcjonowało zamiennie z pojęciem „inwalidztwo”. Polska jest jednym z nielicznych krajów, w którym badanie zjawiska niepełnosprawności w spisach ludności stało się już tradycją.

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy:

- *osoby niepełnosprawne **prawnie**, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony;*
- *osoby niepełnosprawne **tylko biologicznie**, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.*

*Kryterium do zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych **prawnie** jest posiadanie:*

- *aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający – dla osób w wieku 16 lat i więcej,*
- *uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego – dla dzieci poniżej 16 roku życia, tj. urodzonych po 20 maja 1986 r.*

Dla potrzeb dalszej analizy, osoby niepełnosprawne biologicznie, które posiadały jednocześnie odpowiednie orzeczenie, zostały włączone do grupy niepełnosprawnych prawnie.

W 2002 r. w województwie kujawsko-pomorskim liczba osób niepełnosprawnych wynosiła 303,3 tys., co stanowiło 14,7 % ogółu ludności (w kraju 14,3 %). Oznacza to, że co siódmy mieszkaniec województwa był osobą niepełnosprawną.

W spisie ludności, dla osób w wieku 16 lat i więcej niepełnosprawnych prawnie ustalono 3 stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany oraz lekki. Wśród ogółu osób niepełnosprawnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności – 30,7 % (w kraju 28,8 %) oraz osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – 26,6 % zbiorowości (w kraju 26,1 %).

Analiza niepełnosprawności wskazuje na podobną strukturę dla miast i wsi. Wymienione grupy w miastach stanowiły odpowiednio: 30,8 % i 29,6 %, a na wsi – 30,6 % i 21,9 %.

Grupa dzieci w wieku 0–15 lat z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego stanowiła 3,0 % w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych.

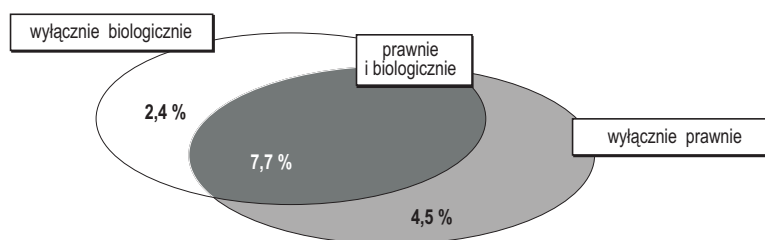
Tabl. 3(II). Osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności w 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Miasta	Wieś	Ogółem	Miasta	Wieś	Ogółem	Miasta	Wieś
	w tysiącach			w odsetkach					
OGÓŁEM	303,3	184,2	119,1	100,0	100,0	100,0	100,0	60,7	39,3
Mężczyźni	143,2	85,2	58,0	47,2	46,3	48,7	100,0	59,5	40,5
Kobiety	160,1	99,0	61,1	52,8	53,7	51,3	100,0	61,8	38,2
Niepełnosprawne prawnie	253,5	157,7	95,8	83,6	85,6	80,4	100,0	62,2	37,8
W wieku 16 lat i więcej									
o stopniu niepełnosprawności :	244,6	152,5	92,1	80,6	82,8	77,3	100,0	62,3	37,7
znaczny	56,3	35,5	20,8	18,6	19,3	17,5	100,0	63,1	36,9
umiarkowanym	80,7	54,6	26,1	26,6	29,6	21,9	100,0	67,7	32,3
lekkim	93,2	56,8	36,4	30,7	30,8	30,6	100,0	60,9	39,1
o niustalonej treści	14,4	5,6	8,8	4,7	3,1	7,3	100,0	38,9	61,1
W wieku 0–15 lat									
z uprawnieniami									
do zasiłku pielęgnacyjnego	8,9	5,2	3,7	3,0	2,8	3,1	100,0	58,4	41,6
Niepełnosprawne biologicznie ...	49,8	26,5	23,3	16,4	14,4	19,6	100,0	53,2	46,8
Odczuwające ograniczenie									
sprawności:									
całkowite	7,0	4,0	3,0	2,3	2,2	2,5	100,0	57,1	42,9
poważne	42,8	22,5	20,3	14,1	12,2	17,1	100,0	52,6	47,4

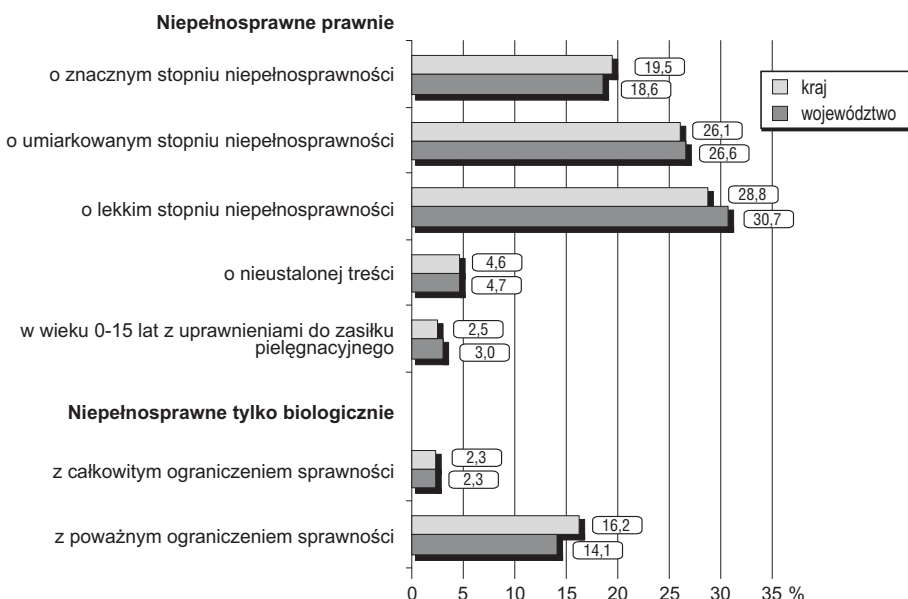
Niepełnosprawnych tylko biologicznie było 49,8 tys. osób, co stanowiło 16,4 % ogólnej populacji osób niepełnosprawnych. W grupie tej 85,9 % to osoby z poważnym ograniczeniem sprawności oraz 14,1 % z całkowicie ograniczoną zdolnością do wykonywania podstawowych czynności. W pełnej zbiorowości osób niepełnosprawnych, zarówno w miastach jak i na wsi przeważają kobiety.

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W 2002 R.

(w % do ogółu ludności)

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE WEDŁUG STOPNIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W 2002 R.

W 2002 r. ogólna liczba osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców województwa wynosiła 147 (w kraju 143), z tego w miastach 143 osoby (w kraju 136), natomiast na wsi podobnie, jak w kraju – 153 osoby.

Natężenie zjawiska niepełnosprawności nasila się wraz z wiekiem, co ilustruje poniższa tabela.

Tabl. 4(II). Osoby niepełnosprawne według płci i grup wieku w 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym w wieku:							
		0–15 lat	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75 lat i więcej
	w odsetkach danej grupy wieku								
POLSKA									
OGÓŁEM	14,3	2,2	3,2	3,8	8,0	20,7	34,5	38,5	48,4
Mężczyźni	13,9	2,4	3,7	4,4	8,8	21,2	39,1	38,9	47,4
Kobiety	14,7	1,9	2,7	3,2	7,1	20,1	30,5	38,2	48,8
WOJEWÓDZTWO									
OGÓŁEM	14,7	3,1	3,8	4,2	8,6	22,2	36,7	38,8	48,1
Mężczyźni	14,3	3,6	4,4	4,9	9,3	22,4	41,8	39,3	46,7
Kobiety	15,0	2,6	3,2	3,6	7,9	22,0	32,5	38,4	48,7
Miasta	14,3	3,2	3,8	4,0	8,2	20,9	32,8	37,0	48,6
Wieś	15,3	3,0	4,0	4,7	9,2	24,8	44,7	41,8	47,3

3. Kraj urodzenia i obywatelstwo

Kraj urodzenia

W polskich spisach ludności kraj urodzenia był przedmiotem badania w okresie międzywojennym, tj. w spisach z 1921 oraz 1931 r., aczkolwiek samo pytanie było sformułowane jako „miejsce urodzenia”. W okresie powojennym w spisach ludności nie badano kraju urodzenia, natomiast miejsce urodzenia było przedmiotem badania w spisach z lat 1970 i 1988 oraz w 1978 r. (wyłącznie w badaniu reprezentacyjnym).

Włączenie do tematyki spisowej badania kraju urodzenia (imiennie) pozwala na pogłębioną analizę migracji zagranicznych ludności, a w powiązaniu z danymi o obywatelstwie czy narodowości – na ocenę procesów asymilacji ludności, przemieszczeń międzynarodowych oraz ocenę zachowań pro-migracyjnych różnych społeczności.

Wyniki spisu 2002 wykazały, że ok. 98,0 % (2028,1 tys.) ludności mieszkającej w województwie kujawsko-pomorskim wskazało Polskę jako kraj swego urodzenia, niewiele ponad 1,0 % (21,4 tys.) urodziło się za granicą, a dla ok. 1,0 % ludności (19,7 tys.) kraju urodzenia nie ustalono.

Zgodnie z przyjętą w spisie metodologią, kraj urodzenia należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Tabl. 5(II). Ludność wg kraju urodzenia w 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		Inny kraj
	w tysiącach	w odsetkach	
LUDNOŚĆ	2069,3	100,0	x
kraj urodzenia:			
Polska	2028,1	98,0	x
Inny kraj	21,4	1,0	100,0
z tego:			
Ukraina	5,0	0,2	23,3
Niemcy	4,9	0,2	22,8
Litwa	2,9	0,1	13,5
Białoruś	2,7	0,1	12,5
Rosja	1,9	0,1	8,8
Francja	0,9	0,0	4,2
Stany Zjednoczone Ameryki Północnej	0,6	0,0	2,8
pozostałe kraje	2,6	0,1	12,1
Nieustalony	19,7	1,0	x

Spośród 21,4 tys. osób urodzonych poza granicami Polski ok. 12,4 tys. (58 %) urodziło się w krajach położonych na wschód od Polski, z tego najwięcej na Ukrainie (23,3 %) i na Litwie (13,5 %). W krajach

„zachodnich”(łącznie z krajami pozostałymi) urodzenie zadeklarowało ok. 9,0 tys. osób (42 %) – w grupie tej najliczniejsi byli urodzeni w Niemczech – stanowili 4,9 tys. (22,8 % ogółu urodzonych za granicą).

Obywatelstwo

W spisie 2002 r. temat obywatelstwa był badany po raz pierwszy w okresie powojennym. Obywatelstwo, jako przynależność państwowa cudzoziemców, było również przedmiotem badań w spisach z lat 1921 i 1931.

Zgodnie z obowiązującymi aktualnie normami prawnymi cudzoziemcem jest osoba nieposiadająca polskiego obywatelstwa³.

W spisie ludności 2002 istniała możliwość podania dwóch obywatelstw w przypadku cudzoziemców oraz dwóch dodatkowych – w przypadku obywateli polskich.

Wyniki spisu 2002 wykazały, że wśród stałych mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego 98,9 % (2034,0 tys. osób) to obywatele Rzeczypospolitej Polskiej posiadający obywatelstwo wyłącznie polskie, a 0,6 % (12,4 tys.) to osoby z obywatelstwem podwójnym (polskim i innym).

Cudzoziemcy – w liczbie 1,4 tys. – stanowią zaledwie 0,1 % ludności. Dla 21,6 tys. mieszkańców województwa, z różnych przyczyn nie ustalono przynależności państwowej.

Tabl. 6(II). Ludność wg obywatelstwa w 2002 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność	
	w tysiącach	w odsetkach
LUDNOŚĆ	2069,3	100,0
obywatelstwo:		
Polskie	2046,3	98,9
wyłącznie polskie	2034,0	98,3
polskie i inne	12,4	0,6
Wyłącznie inne	1,4	0,1
Nieustalone	21,6	1,0

³ Ustawa o cudzoziemcach z dnia 25 czerwca 1997 r. wraz z późniejszymi zmianami (tekst jednolity Dziennik Ustaw Nr 127 z 2001 r.).

Spośród cudzoziemców (tj. osób bez obywatelstwa polskiego) oraz osób z podwójnym obywatelstwem, największą grupę – 5,0 tys. (36,2 %) tworzą osoby z obywatelstwem niemieckim (dla 4,8 tys. osób jest to drugie obywatelstwo po polskim).

Kolejne grupy ludności wśród stałych mieszkańców województwa to: Amerykanie (0,6 tys.), Kanadyjczycy (0,4 tys.), Francuzi (0,2 tys.) oraz Ukraińcy (0,1 tys.).

4. Ludność według deklarowanej narodowości i języka

Narodowość

Narodowość była przedmiotem badania w naszym kraju w okresie przedwojennym w spisach ludności z lat 1921 oraz 1931, przy czym w tym ostatnim - narodowość była ustalana pośrednio na podstawie wyznania oraz języka ojczystego. W latach powojennych po raz pierwszy zagadnienia narodowościowe włączono do spisu ludności w 2002 roku. Z uwagi na duży stopień trudności badań narodowości, uzyskane wyniki wymagają bardzo ostrożnej interpretacji – bezwzględnie, w powiązaniu z zastosowaną w spisie definicją pojęcia narodowości.

Pytanie o narodowość, które zostało sformułowane na formularzu spisowym, uwzględniało z jednej strony nawiązanie do pierwszego spisu z 1921 r., a z drugiej – zachowanie zgodności ze standardami europejskimi. W związku z tym przyjęto, że pytanie będzie następujące: **Do jakiej narodowości się Pan(i) zalicza?**, przy następującym zdefiniowaniu narodowości.

Narodowość jest deklaratywną (opartą na subiektywnym odczuciu) cechą indywidualną każdego człowieka, wyrażającą jego związek emocjonalny (uczuciowy), kulturowy lub genealogiczny (ze względu na pochodzenie rodziców) z określonym narodem.

Sformułowane pytanie oraz przyjęta definicja narodowości, były na tyle otwarte, iż zezwalały osobie spisywanej na indywidualne, własne rozumienie pojęcia narodowości. Rachmistrze spisowi byli zobowiązani do odnotowywania każdej udzielonej przez osoby spisywane odpowiedzi, która pozostawała w związku z tematem narodowości.

Uzyskane w spisie wyniki wskazują, że w ogólnej liczbie ludności województwa kujawsko-pomorskiego 2043,2 tys. osób, czyli 98,7 % zadeklarowało swoją narodowość jako polską. Przynależność do narodowości innej niż polska zadeklarowało 2,7 tys. osób (0,1 %, wobec 1,32 % w kraju). W odniesieniu do 23,3 tys. (1,1 %) nie zdołano ustalić przynależności narodowościowej, głównie z powodu braku odpowiedzi.

Wśród narodowości, jakie najczęściej były wymieniane w odpowiedziach u osób spisywanych, w województwie kujawsko-pomorskim pojawiły się: narodowość niemiecka – 0,7 tys. osób (26,2 % ludności deklarującej inną niż polska narodowość), romska – 0,6 tys. osób (23,2 %) oraz rosyjska i ukraińska – po ok. 0,2 tys. osób (odpowiednio: 7,8 % i 7,0 %). Wśród innych narodowości, które wyróżniają się pod względem

liczebności należy wymienić: białoruską (3,0 % ludności deklarującej inną niż polska narodowość), amerykańską (2,9 %), niderlandzką (2,3 %) oraz francuską, włoską i wietnamską (po 1,6 %).

Język używany w domu

Obok pytania o narodowość do tematyki spisu ludności w 2002 r. wprowadzono pytanie o język, używany w kontaktach domowych. Pytanie to przyjęło następującą postać: *W jakim języku (językach) rozmawia Pan(i) najczęściej w domu?* Konstrukcja pytania dawała możliwość zarejestrowania dwóch nazw języków niepolskich, niezależnie od tego, czy były one używane z językiem polskim, czy też wyłącznie.

W województwie kujawsko-pomorskim ludność w zdecydowanej większości posługuje się w kontaktach domowych językiem polskim. W sumie zadeklarowało używanie tego języka 2044,8 tys. osób, co stanowi 98,8 % ogółu ludności (w kraju 97,8 %). Ponadto język polski używany jest zazwyczaj jako jedyny przez 2033,2 tys. mieszkańców województwa (98,3 %, wobec 96,5 % mieszkańców Polski). Zbiorowość deklarujących posługiwanie się językami niepolskimi w kontaktach rodzinnych liczy w sumie 12,9 tys. (0,62 %), przy czym najczęściej stwierdzano, iż są one używane na przemian z językiem polskim – 11,6 tys. (0,55 %). Prawie dziewięciokrotnie rzadziej badani stwierdzali, iż rozmawiają w domu w jednym lub w dwóch językach niepolskich – 1,3 tys. (0,06 %). Warto jeszcze zauważyć, że po jednym języku niepolskim wymieniło 12,2 tys. osób, zaś po dwa 0,7 tys. W przypadku 23,3 tys. osób (1,12 %) nie udało się ustalić żadnych danych na temat języka rozmów domowych.

Zdecydowanie najczęściej wymienianym językiem był język niemiecki – 5,5 tys. odpowiedzi, a w następnej kolejności: język angielski – 3,2 tys., romski – 0,8 tys., rosyjski – 0,7 tys. oraz francuski – 0,5 tys. odpowiedzi.